

Halloween: griezelig gezellig of gevaarlijk?

Opzet les

Doel van deze catecheseles is dat jongeren de achtergrond van Halloween leren kennen en beseffen dat het geen neutraal of onschuldig feestje is. Ook bevat de les handreikingen om met jongeren na te gaan wat het betekent om te leven als kind van het licht.

Deze les bestaat uit twee introductievormen, achtergrondinformatie, een bijbelstudie en twee verwerkingsvormen. U kunt kiezen welke werkvormen u gebruikt en de les opzetten in de volgorde en op de manier zoals u het zelf gewend bent. Een kort filmpje waarin de oorsprong van Halloween in vogelvlucht wordt verteld, is hier: <https://nos.nl/op3/artikel/2200595-waarom-vieren-wij-in-nederland-halloween.html> te vinden.

Introductie

Kies één van onderstaande introductievormen.

1. Mindmap

Deze introductievorm is bedoeld om zoveel mogelijk associaties over het thema op tafel te krijgen. Daarmee krijgt u als catecheet meteen een beeld van wat de jongeren over Halloween weten. Verdeel de jongeren in groepjes van drie of vier personen. Geef elk groepje een groot vel papier en stiften. Ze krijgen de opdracht om alles wat ze weten over Halloween op te schrijven (in steekwoorden) en/of te tekenen. Welke symbolen en gebruiken horen erbij? Waar gaat het feest over? Wat merk jij ervan? Etc. Ook hun vragen mogen worden opgeschreven. Inventariseer de resultaten. Dit kunt u gebruiken om bij het onderdeel *Informatieoverdracht* verder op in te gaan.

2. Waar sta jij?

Met deze werkvorm inventariseert u welke gedachten en gevoelens over Halloween bij jongeren leven. Neem drie vellen papier en schrijf op elk daarvan één van de volgende uitspraken:

- 'Interessant, ik houd wel van spanning'
- 'Eng, ik blijf er ver bij vandaan'
- 'Ik maak me er niet druk om'

Hang deze uitspraken verspreid over de ruimte op. Geef de jongeren de volgende opdracht: 'Binnenkort is het Halloween. Hoe vind jij dat? Ga bij de uitspraak staan die het beste bij je past.' Vraag vervolgens een aantal jongeren om een toelichting bij hun keuze. Op deze manier krijgt u een beeld van hoe het onderwerp leeft bij de catechisanten. Wilt u de werkvorm uitvoeren zonder dat er gelopen hoeft te worden, dan kunt u hen de vraag laten beantwoorden op het werkblad.

Als u deze vorm uitvoert vóór de *Informatieoverdracht*, dan kunt u erop terugkomen nadat u meer verteld heeft over Halloween. Zouden de jongeren met de nieuwe informatie die ze gekregen hebben een andere keuze maken? Of juist niet?

Binnenkort is het Halloween. Je hebt het vast gezien en gehoord. Hoe vind jij dat? Kruis de uitspraak aan die het beste bij jou past.

- interessant, ik houd wel van spanning
- eng, ik blijf er ver bij vandaan
- ik maak me er niet druk om

Achtergrondinformatie

Wat is Halloween voor feest?

Griezelfeest – van pompoen tot *Fright Night*

Als je in oktober in de winkelstraat loopt, kun je er niet omheen. Deze maand is het Halloween. De schappen liggen vol met pompoenen, verkleedkleden en andere griezelaccessoires.

Halloween wordt gevierd op 31 oktober. Kinderen verkleeden zich als spook of vampier en gaan als het donker is met uitgeholde pompoenen met lichtjes erin langs de deuren. Wordt er opengedaan, dan roepen ze 'trick or treat', waarbij gekozen kan worden tussen iets lekkers te geven (treat) of slachtoffer te worden van een plagerijtje (trick).

Ook onder (jong)volwassenen wordt Halloween steeds populairder. Pretparken worden omgetoverd tot spookparken en er worden halloweenparties en –evenementen georganiseerd. Daarbij gaat het om één ding: het moet zo griezelig mogelijk zijn.

Probeer een beeld te schetsen van het feest, liefst met herkenbare voorbeelden uit de eigen omgeving. Maak daarbij gebruik van wat jongeren zelf tegenkomen en in kunnen brengen.

De wortels van Halloween

Halloween lijkt een nieuw feest, maar dat is het niet. Een lesje geschiedenis.

Halloween vindt zijn oorsprong waarschijnlijk in de Keltische cultuur. Op de Keltische kalender begon het jaar op 1 november, dus 31 oktober was oudejaarsavond. Men geloofde dat tijdens de oudejaarsnacht de geesten van de gestorvenen van dat jaar tot leven kwamen om te proberen een levend lichaam in bezit te nemen voor het volgende jaar. Goede geesten probeerden de Kelten aan te trekken door voedsel voor de deuren te leggen. Uit angst voor de boze geesten droegen de Kelten maskers, om hen af te schrikken.

In de negende eeuw, toen de Britse eilanden gekerstend werden, vermengde het zich met een christelijk gebruik, namelijk Allerheiligen en Allerzielen. Deze feesten werden in de negende eeuw vastgesteld door de toenmalige paus op 1 en 2 november. Dit was een poging om het heidense feest te vervangen door een christelijk feest (net als bij Kerst). Dit lukte echter niet. Op Allerheiligen en Allerzielen werden (en worden) de overleden heiligen en gestorvenen herdacht.

De naam Halloween komt van All Hallow's eve(ning), allerheiligenavond dus. Deze avond (31 oktober) stond in het teken van de voorbereiding voor de feesten. Op Allerzielen bestond het gebruik dat men in lompen gehuld rondging om te bedelen om zielencake (brood met krenten). In ruil voor het brood beloofden de bedelaars een gebed te zeggen voor een dode verwante van de schenker. Door deze gebeden zou de overledenen sneller uit het vagevuur bevrijd worden en naar de hemel kunnen. Wellicht vindt de trick-or-treattocht in dit gebruik zijn oorsprong.

Door de protestanten werden Allerheiligen en Allerzielen in de zestiende eeuw afgeschaft, omdat de Reformatie een eind maakte aan de leer van het vagevuur en het bidden voor overledenen. Sindsdien leefde Halloween als wereldlijk feest voort in Engeland.

In de negentiende eeuw werd Halloween in Amerika geïntroduceerd door Engelse, Schotse en Ierse immigranten. Het werd vooral een kinderfeest. De trick-or-treattocht was een vast onderdeel en verder dook de bekende jack-o'-lantern op: de uitgeholde pompoen met griezelgezicht en lichtje.

Over de pompoenlantaarn doen verschillende verhalen de ronde. De bekendste is een Ierse legende waarin een dronkaard, Jack geheten, de duivel laat beloven dat hij nooit naar de hel zou hoeven. Bij zijn dood wordt Jack niet toegelaten in de hemel, maar dus ook niet in de hel. Sinds die tijd doolt de ziel van Jack volgens het verhaal over de aarde met een uitgeholde knol, om wat licht bij zich te hebben. In Amerika ontdekten de immigranten dat een pompoen veel geschikter was voor dit doel.

Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw neemt de populariteit van het feest onder volwassenen toe. Sindsdien is het feest ook naar Nederland (en andere landen in Europa) overgewaaid. Halloweenfeestjes kunnen sterk verschillen, maar belangrijk onderdeel is in ieder geval het griezelig verkleed gaan en de locatie zo griezelig mogelijk te maken. Halloween is dus een mengeling van het Keltische oudejaarsfeest en het rooms-katholieke Allerheiligen. Het griezelaspect is afkomstig van het volksfeest en heeft niet te maken met het herdenken van de overledenen. In de loop van de tijd heeft Halloween veranderingen ondergaan en is het verwereldlijkt.

Halloween vandaag

Vandaag de dag lijkt Halloween vooral van commercieel belang. Winkels en pretparken buiten de gelegenheid uit in de 'slappe' periode tussen de zomer en sinterklaas.

Op veel plaatsen worden feesten georganiseerd, van eenvoudige trick-or-treattochten tot horrorfestivals waar (nep)bloed over het publiek wordt gespoten.

Veel mensen vinden Halloween 'gewoon een leuk feest', waarbij het onvoorspelbare en griezelige hen een kick geeft. Het volgende citaat illustreert dit. Het komt van de woordvoerder van een museum waar mensen 'gezellig kunnen griezelen' (Reformatorisch Dagblad):

'Het is niet zo dat wij het feest promoten. Of dat de Halloweengedachte wordt uitgedragen. Niemand komt hier om Halloween echt te vieren. Een griezelige aankleding is nog steeds essentieel, maar van een diepere betekenis is niet langer sprake. Het is alleen bedoeld om het extra spannend te maken.'

Bespreek dit citaat met de catechisanten. Hoe overtuigend vind jij de uitspraak dat Halloween geen diepere betekenis meer heeft? Kun je het feest los zien van de heidense wortels?

Uit de sterke opkomst van het feest blijkt dat, hoe gesecculariseerd Nederland ook is, mensen blijkbaar wel behoefte blijven hebben om te speculeren over dingen die niet zichtbaar zijn. Wanneer christelijke rituelen op z'n retour zijn, komen daar andere riten voor in de plaats. Het is tekenend dat dan juist een feest waarop de dood en de donkere kant van het leven centraal staat, steeds meer belangstelling krijgt. Het probleem met Halloween is veel breder dan alleen de heidense wortels. Het laat zien hoe gefascineerd mensen zijn met het kwaad en de dood. Het wordt tot iets om mee te spelen. Griezelen is in.

In die fascinatie voor de duistere kant worden grenzen verlegd, het moet steeds griezeliger en spannender. Nederlanders verzetten zich – terecht – tegen de geweldsverheerlijking van IS, maar juichen dezelfde praktijken (afgehakte ledematen en het zogenaamd verbranden van mensen) toe tijdens Halloweenparties.

Daarnaast is het goed om te beseffen dat Halloween ook vandaag wel degelijk een occulte kant heeft. Het is namelijk één van de belangrijkste feesten van wicca's en satanisten, waarbij veel geesten worden opgeroepen en de doden worden vereerd als gidsen. Ook geloven satanisten dat de duivel op Halloween op zijn krachtigst is.

Met deze realiteit van geesten en duivels wordt openlijk geflirt op evenementen die gepresenteerd worden als 'niet religieus' (denk bijvoorbeeld aan de attractie 'Devil's Church' in Avonturenpark Hellendoorn dit jaar).

Hoe ga ik als christen om met Halloween?

Leven in het licht

Hierboven zijn verschillende aspecten van het Halloweenfeest aangeduid. Wat zegt de Bijbel daarover? Enkele lijnen.

Geesten

Geesten bestaan. De Bijbel spreekt over engelen en boze geesten. De aanvoerder van de boze geesten is de duivel. Ze spelen bijvoorbeeld een rol in de bijbelverhalen over de tovenaars in Egypte (Ex. 7 en 8), de waarzegster in Endor die Saul de toekomst voorspelde (1 Sam. 28), Simon de tovenaars (Hand. 8) en de waarzegster die door Paulus genezen werd (Hand. 16). God is er heel duidelijk over dat er geen contact gemaakt mag worden met de wereld van geesten en overledenen (dat is occultisme). We mogen alleen Hem raadplegen. Bovendien is het heel gevaarlijk. Zie bijvoorbeeld Deuteronomium 18:9-15. Houd je dus ver bij deze praktijken vandaan! (Voor meer informatie over occultisme, zie les 5 uit Leer & Leef rood of les 4 uit Follow Me jaargang 2).

Deze geestelijke werkelijkheid wil niet zeggen dat iemand die meedoet aan Halloween meteen belast wordt met boze geesten. Wel zegt de Bijbel dat de duivel rondgaat om mensen te verslinden (1 Petr. 5:8). Het maakt hem niet zoveel uit op welke manier je je inlaat met de duisternis, besef dat hij alles aangrijpt om vat op je te krijgen. Een christen weet dat de duivel geen 'speelgoed' is. De duivel vindt het prachtig als je hem zo ziet, maar ondertussen probeert hij je daarmee in contact te brengen met hemzelf.

De dood als vijand

De dood hoort niet bij Gods goede schepping. Het is de straf op de zonde (Rom. 5:12-17 en 6:23). Het is de uiterste consequentie van onze opstand tegen God. Met de dood kun je daarom ook niet spotten. Het is niet iets wat er nu

eenmaal bij hoort. Wij zijn bedoeld voor het leven. Hoe kun je het als christen dan leuk vinden om te griezelen met skeletten, bloed en grafstenen?

Geen angst

Halloween speelt in op de angstgevoelens van mensen. Angst is een geliefd wapen van de satan. Angst past niet bij God (1 Joh. 4:18). Jezus is gekomen om mensen te bevrijden van angst voor de dood (Hebr. 2:14-15). Als je Hem volgt, hoef je daarom niet bang te zijn voor geesten, de duivel en de dood. De duivel doet nog zijn best om mensen van God af te trekken en weg te houden, maar Jezus heeft het kwaad definitief overwonnen en geeft ons wapens in handen (Ef. 6).

God is licht (1 Joh. 1:5-7)

Bij God hoort alles wat goed en zuiver is. Hij wil je leven, liefde en vrede geven. Je mag je veilig weten bij Hem. Licht en duisternis horen niet bij elkaar, ze kunnen niet samengaan. Daarom moeten ook de volgelingen van Jezus heel duidelijk zijn: zij leven in het licht en niet in de duisternis. Zij moeten zich niet bezighouden met kwade dingen en de dood, maar met wat waar, rein en liefelijk is (Fil. 4:8). Onderhandelen kan niet als Jezus je Koning en je Redder is.

Mag je dan niet leuk en onschuldig griezelen? Ergens een kick van krijgen is niet per se verkeerd. Wel is het belangrijk om je gevoelens zuiver te houden. Dingen die met de dood en met geesten te maken hebben, mag je niet voor de kick gebruiken. De duivel heeft dan een kans om bij je binnen te komen. Je bent gemaakt om goede gevoelens en een zuivere fantasie te hebben.

Het gaat er dus om: blij dicht bij Jezus. Bid om de vervulling met de Heilige Geest en vraag Hem om je te leiden. Vertrouw op Zijn macht!

Wapens van liefde

Hoe zetten christenen iets positiefs tegenover het Halloweenfeest? Een paar mooie voorbeelden.

Stichting Evangelische Tractaat Zending (ETZ) bedacht een manier om tijdens Halloween iets van het Evangelie te delen: het kadoosje. 'Het is een klein doosje dat je kunt meegeven aan kinderen die aan de deur komen. Het ziet er leuk uit, je kunt er wat snoep in doen en aan de binnenkant staat een positieve tekst over Jezus. De boodschap die we aan de kinderen willen meegeven, is dat Jezus hen kent. Dat ze belangrijk zijn voor Hem en dat Jezus niemand in de steek laat. We hebben er ook een website en een e-mailadres op gezet, zodat kinderen meer te weten kunnen komen. Je kunt niet voorspellen welke uitwerking het heeft, maar we zien het echt als zaaiwerk.' (bron: visie.eo.nl)

In Epe wordt elk jaar een Halloweenfeest gehouden. Het begon voor pubers, maar nu lopen er ook kleine kinderen tussen de zogenaamd afgehakte ledematen, zombies en grafkisten. Een aantal christenen begon te bidden voor de bezoekers van het feest. Sinds een aantal jaar wordt er tijdens Halloween ook gebeden in de kerk. In 2017 werd door een aantal kerken een 'Happy Zone' op het marktplein georganiseerd. 'Een veilige, gezellige plek waar geen griezels en geen verklede of geschminkte kinderen mogen komen. Waar leuke activiteiten zijn zoals ezeltje rijden, spelletjes doen en springen op het springkussen.' Zo wordt voor kinderen een veilige zone gecreëerd. (bron: Reformatorisch Dagblad oktober 2017)

Bijbelstudie

Feesten met een heidense achtergrond waren er in de tijd van de Bijbel natuurlijk ook al. Dat was ook zo in de stad Kolosse. De mensen in Kolosse waren ook nog eens extra geïnteresseerd in engelen en geesten. Paulus schrijft een brief aan de gelovigen in deze stad. Hij bidt en dankt voor hen. Wat, dat lees je in Kolossenzen 1:9-14.

- a. Waar bidt Paulus om? (vs. 9-11)
- b. Waar dankt Paulus voor? (vs. 12-14)
- c. Begrijp je wat hij met elk gebed en dankpunt bedoelt?
- d. Welk gebed zou Paulus voor jou/jullie gemeente bidden, denk je, als hij denkt aan Halloween? Kies één van de punten die je bij a hebt genoemd. En waar zou hij voor danken?

Lees met elkaar de introductie op de bijbelstudie en het bijbelgedeelte. Laat de jongeren vervolgens alleen of in tweetallen aan de slag gaan met de vragen. Bespreek hun antwoorden daarna plenair. Loop kort langs waar Paulus voor bidt en dankt en wat hij hiermee bedoelt.

Paulus bidt dat de gelovigen...

- Vervuld worden met de kennis van Gods wil, in alle wijsheid en geestelijk inzicht (geestelijk inzicht moeten de Kolossenzen niet zoeken bij geesten, maar bij God alleen)
- Wandelen op een wijze de Heere waardig en God in alles behagen
- In elk goed werk vrucht dragen
- Groeien in de kennis van God
- Met alle kracht bekrachtigd worden, overeenkomstig de sterkte van Zijn heerlijkheid
- Met blijdschap in alles volharden en geduld oefenen

Paulus dankt dat...

- De Vader de gelovigen deel laat hebben aan de erfenis van de heiligen in het licht (erfenis is alles wat God wil geven, zoals vrede en eeuwig leven)
- God de gelovigen getrokken heeft uit de macht van de duisternis en overgezet in het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde
- Zij door Christus' bloed verlossing hebben, namelijk vergeving van zonden

Bij d gaat het erom dat er een toepassing gemaakt wordt naar onze tijd, speciaal met het oog op Halloween. Welk gebed hebben wij nodig? En waar mogen we voor danken?

Sta in ieder geval stil bij het tweede dankpunt. Als je in Jezus gelooft, heeft de duisternis geen macht meer over je!

Verwerking

Kies één van onderstaande verwerkingen.

1. In gesprek

Bij deze werkvorm oefenen jongeren om hun eigen positie onder woorden te brengen. Dat doen ze aan de hand van een aantal casussen. U kunt ervoor kiezen de jongeren hun reactie op te laten schrijven, maar ook om de werkvorm uit te voeren in de vorm van een rollenspel.

Voor veel mensen is meedoen aan Halloween iets heel normaal. Dat kom jij in je omgeving misschien ook wel tegen. Hoe zou jij reageren op de volgende personen?

Een leeftijdsgenoot (bijvoorbeeld uit je klas of van de sport):

'31 oktober ga ik met m'n vrienden naar het Horror Event in het centrum. Lekker spannend, man. Ga je mee?'

Een moeder:

'Ik vind dat je als christen best mee kunt doen met een Halloweenfeestje. Het is leuk om met pompoenen te knutselen, of om met een laken over je hoofd als spookje te spelen. Dat heeft niets meer met geesten en hekserij te maken. Kinderen zullen hierdoor écht niet het 'slechte pad' opgaan, maar gewoon gezellig met hun vriendjes en vriendinnetjes een (klein) beetje griezelen.'

2. Een positieve boodschap

Je kunt Halloween benutten als gelegenheid om iets positiefs te laten zien. Denk aan de voorbeelden genoemd in de achtergrondinformatie. Of het gezin dat met Halloween een groot bord in de tuin zette met de tekst: 'In dit huis woont alleen de Heilige Geest'. Ook sociale media kan een kanaal zijn om een positieve boodschap te delen.

Laat de jongeren in twee- of drietallen aan de slag gaan met de volgende creatieve opdracht: bedenk een korte tekst/quote/statement die jij kunt delen op Instagram of WhatsApp. Doel is dat het mensen aan het denken zet over Halloween. Bedenk ook wat voor beeld je erbij wilt gebruiken.

Zingen

- Psalm 97:7 (Oude Berijming)
- Grote God, wij loven U (OTH 310)
- Licht van de wereld (OTH 325)

Houvast voor jongeren
en hun gemeenten